

Klasični rimski obred in prenova liturgije¹

I.²

Danes vam bom predaval o klasičnem rimskem obredu in prenovi liturgije. Na samem začetku moram poudariti, da sem močno prepričan, da se zaradi dobrobiti vesoljne Cerkve vsak izmed tukaj navzočih na tak ali drugačen način zaveda nujnosti prenove liturgije. Dobra novica je, da mi nismo edini, ki tako mislimo. Še več, na prestolu svetega Petra sedi nekdo, ki je, kakor mi, prepričan, da je nekaj potrebno ukreniti, in to zelo hitro. O tem se je več kot očitno izjasnil v svojih številnih knjigah, ki jih je objavil kot prefekt Kongregacije za nauk vere, tovrstne misli pa so se večkrat potrjevale tako v njegovih izjavah, izrečenih bodisi v javnosti bodisi v zasebnem krogu.

Sveti oče v predgovoru, ki ga je napisal za knjigo Doma Alcuina Reida o organski rasti liturgije, primerja Cerkev z vrtnarjem in poudarja, da mora biti vsaka sprememba v liturgiji stvar organske rasti. Iz tega sledi, da ni mogoče sekati določenih delov celote, popolnoma neprimerno je uničiti rastlino, za katero si želimo, da bi rasla. Iz tega razloga mora biti Cerkev kot vrtnar zelo pozorna na to, da namenja dovolj časa za začetek rasti, za

pravilno gojenje, za pravilno mesto, na katerem bo rasla rastlina. Skratka, za rastlino je potrebno požrtvovalno skrbeti prav vsak dan, brez prekinitve. Zelo pomembno je, da je sveti oče zapisal to opažanje, saj je to posredna kritika vsega tistega, kar se je dogajalo v zadnjih štiridesetih letih. Ljudje so v tem času vedno bolj verjeli, da lahko s čudovito rastlino, ki jo je sam Bog zasadil v središče Cerkve, ravnajo kot s plastično rastlino, s katero lahko počnejo vse, kar se jim zahoče. Še več, začeli so verjeti, da je umetna rastlina lepša od prave.

Rezultat tega dogajanja nam je več kot dobro znan, zato ne želim porabiti tega večera za naštevande preštevilnih zgodb o liturgičnih zlorabah v zadnjih desetletjih, s katerimi ste dobro seznanjeni. Poleg tega je Sveti sedež, da bi jasno opozoril na te težave, v svojem znamenitem dokumentu objavil vsaj šestdeset vrst zlorab, ki so prepovedane in ki se še vedno širijo.

Nobenega dvoma ni, da ima Inštitut Kristusa Kralja Najvišjega duhovnika zelo premočrtne predstave, kako to rešiti. Prvi korak je prepoznati mesto, ki ga v Cerkvi zaseda liturgija. To bo danes moja prva tema. Vedeti moramo, da liturgija ni nekakšen okrask na torti, kakor na primer stepena

smetana, s katero nadevamo lepo poročno torto, da bi izgledala še lepše. Cerkev je še vedno, tudi v našem kriznem času, svetovni mehanizem. Pomislimo zgolj na to, da Cerkev vodi največ dobrotelčnih organizacij na svetu, da ima v lasti več sto tisoč bolnišnic, vrtcev, sirotišnic, šol, univerz in vseh ostalih ustanov, ki delajo za potrebe ljudi našega časa. Cerkev je podobna zmrznjenemu velikanu (ta primerjava ni moja, ampak jo je skoval nek nemški učenjak). Žalostno je, da je zmrznjena, da se zdi negibna, vendar je kljub temu še vedno velikanka, še vedno je navzoča vsepovsod, tako pod prahom kot pod odejo, za katera se zdi, da ju pokrivata. Še vedno je močna kraljica, kakršna je vedno bila.

Vse, kar smo v zvezi z njo omenili zgoraj, ni njeno središče. Vse to je le posledica. Čudovit družbeni nauk Cerkve, s katerim lahko v državo in politiko prinašamo Kristusov zaklad pravemu sijaju in moči naproti, je le posledica. Gre sicer za pomembno posledico, ki je ni moč zanikati, če nočemo naše družbe prepustiti uničenju, vendar je to vseeno posledica, saj se v tem ne nahaja prvenstvena poklicanost Cerkve. Prvenstvena poklicanost Cerkve je v liturgiji. Ta poklicanost je največje in najbolj veličastno liturgično dejanje vseh časov. Ta poklicanost je povzeta v daritvi na križu, ki se znova in znova ponavlja na naših oltarjih. Če spregledamo, da se prava drama odrešenja vsak dan dogaja na najbolj pozabljenem oltarju v Gabonu sredi džungle, če se po župnijah ne zavedamo, da je to, kar počne naš župnik, največje dejanje, ki se lahko dogodi na tem svetu, če nam ni znano, da je ves obsežen in veličasten ustroj Cerkve v prvi vrsti naravnana na to, da varuje in razširja tisti ogenj ljubezni, ki se je kot žrtev daroval za nas na križu v Presvetem Srcu Jezusovem, Rimsko-katoliško cerkev dojemamo popolnoma napačno. Ker se takšno napačno dojetje prepogosto dogaja, se moramo vrniti nazaj, priti moramo h globljemu razumevanju liturgije.

Ne želim prizadeti nikogaršnjih čustev. V preteklosti sem študiral z mnogimi čudovitimi ljudmi, ki so imeli katoliško teologijo v

mezincu. Duhovniki nekega cerkvenega reda, ki ga tukaj ne želim omeniti, so na izjemen način ohranili pravovernost tudi v tistih³ časih. Ne glede na to pa se sam, kot mlad katoliški bogoslovec in nato duhovnik, v tistem obdobju o liturgiji nisem naučil skoraj ničesar. Edino, kar sem se na tem področju dejansko naučil, je bilo to, rečeno na pol v šali in napol zares, da sem s pomočjo nekakšnega improviziranega tečaja znal v zelo kratkem času očistiti kelih. Pri tem nisem bil nobena izjema. Obstajajo namreč mnogi mladi in manj mladi duhovniki, med katere danes spadam tudi sam, ki se jih ni nikoli uvedlo v skrivnost liturgije. Skupaj z mnogimi duhovniki pa posledično tudi množicam laikov nikoli ni bilo posredovano dejstvo, da je osrednje dejanje Cerkve liturgično dejanje, to je dejanje dajanja slave Bogu, postavljanje Boga v središče vsega, kar počnemo. Bog enostavno mora biti na prvem mestu. Ta resničnost je bila popolnoma pozabljena. Dobro vemo, da je to, kar so nekateri označili za antropološko spremembo, v resnici Boga postavilo v kot in usmerilo vso našo pozornost na ubogo človeško naravo. Kar naenkrat Cerkev s svojim veličastvom ni bila več sposobna slediti skrivnosti, ki se dogaja na oltarju, ampak se je močno zdelo, da se odslej naprej služi samo še nevrednemu hlapcu greha, ki se imenuje človek.

Cerkvi je bila v najnovejšem času poslana velika milost, ko smo dobili papeža, ki je vedno dobro razumel, da je središče življenja Cerkve v liturgični skrivnosti. Povedati moram, da sem izredno hvaležen ustanovitelju Inštituta Kristusa Kralja Najvišjega duhovnika mons. Gillesu Wachu, ki je vedno ponavljal, da je potrebno javno oznanjati vero, vendar pa se je pred slehernim tovrstnim dejanjem bistveno osredotočiti na to, kar je za duhovnika glavno. To glavno je liturgija. Nikakršna količina časa, nikakršna vsota denarja in nikakršna moč ni vrednejša od gojenja slovesnega proslavljanja prvenstvene poklicanosti, ki je srce Cerkve.

Če je bila v zadnjih štiridesetih letih Cerkev na udaru tolikih herezij, morda v največjem

obsegu doslej, je do tega prišlo zato, ker so ljudje sprejeli napačno razumevanje, ki trdi, da Bog deluje le na naš razum. Resnica je drugačna: Bog je učlovečeni Bog in potem takem deluje, kakor je sam pokazal, v srcih, skozi srca in na naša srca. Tako deluje tudi v Cerkvi. V njenem srcu pa se nahaja liturgična skrivnost, iz katere izhaja vsa njena kri, izhajata bitje srca in moč. Če je hudič želel uničiti lepoto božje dekle, to je lepoto Svete Matere Cerkve, je moral najprej udariti po liturgiji. Moral je prizadeti srce. Moral je zato omajati pojmovanje katoličanov, ki narekuje, da je bolje klečati, kakor pa zgolj igrati vlogo aktivistov. Najprej mora biti vernik klečeč, šele nato pa dejaven, saj lahko le Bog daje milost za to, da je vernik dejaven. Če to razumemo, potem dajemo, in skupaj z nami to počne tudi sveti oče, prvi poudarek obhajanju liturgije.

Iz tega sledi, da je liturgija že na samem začetku kašipot, ki naše celotno življenje vodi k Bogu. Čez nekaj trenutkov se bom vrnil k tej misli. Kar je v tem primeru bistveno, je to, da je popolnoma napačna tista miselnost, ki nas prepričuje, da je sveta maša samo za nas ljudi. Posledice svete maše gotovo delujejo v našo korist, saj smo ljudje uboga bitja in Bog to dobro ve. Prav zaradi tega se je sam Bog žrtvoval na križu, da bi preko ponovne vzpostavitve svoje slave ozdravil ta grešni svet. Prvi korak, prvo znamenje žrtvovanja na križu je v ponovni vzpostavitvi slave Boga Očeta. Druga oseba Svete Trojice je prišla na ta svet ne le zato, da bi ozdravila nepopolnejše grešnike, ampak v prvi vrsti zato, da bi ponovno vzpostavila slavo Boga, zaradi katere bi bilo možno dati na voljo božjo ljubezen, ki bi se razlivala na vsa od Boga ustvarjena bitja, ki so šibka.

Zato je cilj prvega liturgičnega dejanja, to je prostovoljne žrtve na križu, zelo širok in skorajda neskončen. Ta cilj meri na Boga in na njegovo večno lepoto ter slavo. To je resnica, ki velja za vsako sveto mašo. Če je kdo navzoč pri nizki maši,⁴ kjer duhovnik sledi rubrikam in jih, morda v tišini, izreka, dobro ve, da je dajanje slave Bogu vedno prvi namen maše. Slava Boga je prisotna pri tem, kar Cerkev

počne. Bog ji je namreč naročil naj to opravlja, saj je prav to vzpostavil s svojo daritvijo.

Si lahko sploh predstavljamo, kaj pomeni s človeško banalnostjo uničiti to obče veljavno in osrednje dejanje, to dajanje slave Bogu, to klicanje njegovega veličastva, ki prihaja na naše oltarje? Seveda, kljub raznim zlorabam namembnost in veljavnost maše, zahvaljujoč božji milosti, nista prizadeti. Vseeno pa je Bog v teku dvatisočletne zgodovine nam ljudem dal na razpolago ogromno časa in milosti, da bi nas skrbno in korak za korakom poučil o vsaki podrobnosti tega, kako naj ga slavimo po njegovi volji. Kako naj torej mi kot ljudje sodobnega časa, samo zato ker smo o liturgični tematiki prebrali nekaj knjig, verjamemo, da lahko sami v skladu s svojimi željami storimo stvari bolje, kakor je to doslej delal Sveti Duh? Če bomo tukaj verjeli samim sebi, bomo "nagrajeni" zgolj z lastno neumnostjo.

Ravno zato je naša prva naloga, da skupaj s svetim očetom in z vsem našim bitjem sprejmemo to močno resničnost, ki se nanaša na središčni položaj svete maše v življenju Cerkve. In to počnimo skupaj z mašo, skupaj s celotno liturgijo, z liturgijo zakramentov, z liturgijo svete molitve dnevnega cikla po brevirju, z liturgijo, ki jo vsa Cerkev živi od jutra do večera, z liturgijo, ki je po celem svetu še danes obhajana skozi ves dan in brez konca v slavo Boga. Nekoč je šlo pri tem za enotno liturgijo z mnogimi lepimi izraznostmi in drobnimi krajevnimi posebnostmi, ki je ves čas vzklikala "Svet, Svet, Svet". Če kaj takega uničimo, če čemu takemu zmanjšujemo pomen, če kaj takega podvržemo naši samovolji, potem, čeprav zato srce Cerkve ne preneha povsem utripati, gotovo oslabimo središče in jemljemo Cerkvi moč za razglasjanje resnice, moč za boj zoper sovražnika. Cerkev bo s tem postajala vse šibkejša. In prav temu smo priče v zadnjih desetletjih.

Ne glede na to pa moramo biti hvaležni svetemu očetu, da vztraja vabiti duhovnike, naj ponovno odkrijejo skrivnost liturgije. Če mi dovolite, bom sedaj nekaj besed namenil duhovščini.

Nočem užaliti laikov, ki so tukaj prisotni. Vsi namreč vemo, da so laiki, kakor mi duhovniki, še kako poklicani k svetosti. Tudi mi duhovniki sami, zahvaljujoč našim materam, dobro vemo, da nas brez laikov danes ne bi bilo tukaj. Ravno tako vemo, da ne bi dobili čudovite izobrazbe brez truda naših staršev. In naposled: ne bi bili Cerkev, ki je ohranila vero naših očetov, če ne bi bilo zvestih laikov, ki so vrnili latinsko tridentinsko mašo v tolike kraje in to proti volji številnih duhovnikov. Za vse to se vam, laiki, zahvaljujem.

Vseeno pa velja, kakor pravi velika benediktinka, sveta Hildegarda iz Bingna, *omni malo ab clero*, torej "vse zlo prihaja od duhovščine". To pomeni, da se bo bolezen širila naprej na laike in tako škodila njihovi predanosti in pobožnosti, če bo duhovščina pozabljala na veličastno skrivnost maše in če ne bo ponotranjila pravega pomena liturgije.

Blaženi papež Janez XXIII. je nekoč dejal: "Pobožnost laikov, če je le pristna, mora biti objektivna liturgična pobožnost." Lahko se poslužujemo mnogih pobožnosti do mnogih svetnikov, kar počnem tudi sam, vendar mora biti jedro pobožnosti sveta maša, jedro mora biti liturgija. Kakršnekoli milosti nam Bog pošilja zavoljo boljšega razumevanja liturgije, moramo vedno imeti pred očmi, da nam navzočnost pri dnevni ali nedeljski sveti maši in pri raznih liturgičnih dejanjih Cerkve daje globlji pomen naši osebni pobožnosti ter nam daje tudi moč, ki jo potrebujemo v življenju. Mi duhovniki pa smo obvezani in poklicani, da laikom pomagamo dosegati vedno globljo pobožnost in vedno globlje razumevanje središčnosti liturgije.

II. POSEBNOSTI TRADICIONALNE LATINSKE LITURGIJE

Dovolite mi, da preidem k drugemu delu tega predavanja. Tradicionalno latinsko liturgijo sestavljajo značilnosti, ki jih je potrebno znova odkriti, v kolikor želimo, da bo prenova liturgije Cerkve sploh mogoča. Dve

značilnosti te liturgije se nahajata tudi v t. i. maši po novem obredu,⁵ vendar pod pogojem, da je ta darovana v skladu z rubrikami.⁶ Prva značilnost je latinski jezik, druga pa smer oltarja.

"AD ORIENTEM"

Sveti oče je, kakor morda veste, v predgovoru h knjigi, ki jo je sestavil oče Michael Lang, pravi svetniški duhovnik in zelo učen član londonskih oratorijancev, pisal o smeri oltarja. Sveti oče je pri tem potrdil izsledke te knjige. Oče Lang je odkril, da v zgodovini Cerkve nikoli ni obstajala drugačna vrsta oltarja, kakor le oltar, ki je bil obrnjen proti vzhodu. Vsi so tedaj skupaj z duhovnikom gledali v isto smer, to je v vzhodno smer, v smer vstalega Sina, v smer Kristusa, ki je središče liturgije. Oče Lang zelo jasno zatrjuje, da vsakršna druga smer oltarja, ki ni vzhodna, ni tradicionalna. Gre enostavno za novodobno uvedbo. Tudi če pregledamo spored t. i. maše po novem obredu, lahko najdemo nekaj rubrik, ki sporočajo, da je bilo mišljeno, naj bo ta maša darovana na oltarju, ki naj bo obrnjen proti tabernaklju. To pomeni, da celo nova liturgija ni imela namena spremeniti maše do te mere, da bi bile te darovane izključno v smeri proti ljudstvu.

LATINSČINA

Latinsčina je še vedno jezik Cerkve. Osebnost mi postane nerodno, če ugotovim, da kdo izmed duhovnikov ne razume latinskega jezika. To neznanje jih spreminja v žrtve nevednosti, kajti kdor ne more brati in razumeti latinsko, ne more niti brati in razumeti izvirnih dokumentov Drugega vatikanskega cerkvenega zbora. Prav tako ne more brati in razumeti del cerkvenih očetov, ki so jih v zadnjih štirih desetletjih s tako veliko hvalo izpostavljali. V trenutku, ko bi se duhovščina preoblikovala v nacionalno, bi ta takoj prenehala biti katoliška. V tem primeru bi imeli opravka z ameriško, nemško, italijansko

duhovščino. Ko bi se ti duhovniki zbrali, ne bi več imeli skupnega jezika, v katerem bi se sporazumevali.⁷ To ni namen Cerkve. Cerkev takšnega namena ni imela nikoli.

Sam papež Janez XXIII. je v času zasedanja cerkvenega zbora v svoji okrožnici *Veterum sapientiae* pozval, naj gredo vsi duhovniki skozi izobraževanje v latinskem jeziku. Nedavno je Benedikt XVI. znova poudaril pomen latinščine za Cerkev in liturgijo.⁸

Če želimo imeti oltarje usmerjene proti tabernaklju in če želimo imeti latinščino za jezik Cerkve, počnemo vse to, kar je v resnici zahteval Drugi vatikanski cerkveni zbor, čeprav je ta pogosto podvržen napačnim interpretacijam, ki želijo ljudi prepričati, da je temu dvojemu nasprotoval.

Postregel vam bom s pomembnim argumentom, s katerim boste lahko ubranili tradicionalno latinsko mašo. Tradicionalna latinska maša⁹ je bila ves čas, od začetka do konca, maša Drugega vatikanskega cerkvenega zbora. Nihče izmed koncilskih očetov v tem času ni daroval nobene druge maše, niti javno niti zasebno. Takratne pomembne liturgije, tiste, pri katerih je prisostvoval papež, pa so bile slovesne pontifikalne maše, darovane v skladu s tradicionalnim obredom. Liturgija se je spreminjala počasi, pod pritiskom nekaterih v Cerkvi, in do dejanskih sprememb je prišlo šele precej po koncu koncila. Nikomur izmed koncilskih očetov ni bilo v času cerkvenega zbora potrebno gledati in prenašati tega, kar morajo mnogi izmed nas trpeti v sedanjem času.

Če se bomo držali teh dveh točk, bomo preprosto hodili v smeri Cerkve vseh časov. Ko boste prisluhnili predstavitvi naslednjih točk, ki so veliko bolj zasidrane v tradicionalni liturgiji, boste videli, da so te tudi najpomembnejše za pravo in trajno prenovo liturgije, v kolikor si jo želimo.

MAŠA JE DARITEV

Razumeti moramo, da je sveta maša v prvi vrsti daritev.¹⁰ O tem ne bom dolgo

govoril, saj to dejstvo poznate vsi. In *primi sacrificium est*. V svojem znanem pismu z naslovom *Dominicae Cenaе* je papež Janez Pavel II. napisal, da Cerkev uči, kakor je to učila v vseh časih, da je sveta evharistija najprej daritev. Nikoli ne bomo pretiravali, če bomo to vedno znova ponavljali. Tudi tisti del maše, ki ima sicer obliko obeda, govorim namreč o obhajilu (ob tem pa dobro veste, da obhajilo ljudstva sploh ni pogoj za veljavnost maše), ima nedvomno obliko daritvenega obeda. Ne gre namreč za običajen obed. Vsak lahko spozna, da je ta obed že od samega začetka posledica daritve, ki mu jo Bog poklanja, da bi se lahko okrepil z njenim sadom, ki se nahaja v Kristusovi žrtvi. Tradicionalna latinska maša to dejstvo potrjuje na zelo jasn način.

Če boste kdaj imeli čas, nocoj ga za to nimamo dovolj, pojdite skozi molitve daritvenega dela maše in videli boste, da je ta napolnjen z aluzijami in tudi zelo jasnimi trditvami, ki potrjujejo dejstvo, da je sveta maša daritev. *Oblatio munda*, čista daritev, *immolatio*, žrtvovanje, celo darovanje hostije, ki jo duhovnik izroča dobremu Bogu, je poimenovano z izrazom *oblatio*.¹¹ Vse se vrti okoli tega, da bi se Bogu prineslo dar, ki naj bo žrtvovan, zato duhovnik tudi ob koncu maše zopet ponovi, da je žrtvoval hostijo v zveličanje ljudi. Izreče namreč naslednje: *Placeat tibi, Sancta Trinitas, obsequium servitutis meae, et presta, ut sacrificium quod oculis tuae Maiestatis indignus obtuli, tibi sit acceptabile*. To pomeni: "Sveta Trojica, naj ti ugaja, da sem sledil svoji služabniški dolžnosti in poskrbi, da ta daritev, ki sem jo jaz nevrednež prinesel pred oči tvojega veličastva, postane za tebe sprejemljiva."

Izhajanje iz dejstva, da je maša daritev, nas privede do slavljenja in hvaljenja Boga, kar Bog sicer objektivno prejema pri vsaki veljavni maši. To pa se bo še močnejše okrepilo, če bo duhovnik vedel, da je on sam svečenik daritve, kar posledično pomeni, da mora biti njegovo življenje daritev in da je daritev v našem življenju nasploh nekaj izjemno pozitivnega.

Vera, ki se dandanes izpoveduje, je vera udobja. Jemo hrano, ki nam ugaja, živimo v udobnih hišah in živimo takšno vero, ki je za nas udobna. Vse to je laž. Laž je zato, ker vemo, da naše življenje v resnici ni udobno. Vemo namreč, da ima vsako življenje svoj križ. Nekdo je lahko še tako uspešen, lahko ima v lasti na tisoče hektarov zemlje v La Joli v Kaliforniji, lahko ima bogat bančni račun in avtomobil znamke Bentley, lahko je celo predsednik Združenih držav Amerike, a tudi takšen človek dobro ve, da se nekje nahaja križ, ki mu ga je Bog pripravil za njegovo svetost. Toda kako naj to razumemo, če tega ne slišimo pri najpomembnejši slovesnosti Cerkve?

Le preberite in se prepričajte, kolikokrat so v starem obredu omenjene besede kot npr. žrtev, darovanje, žrtveni dar, žrtvovanje. Razumeli boste, zakaj duhovnik, ki iz dneva v dan tovrstnih besed ne uporablja več, ne more razumeti žrtvovanja v lastnem življenju. Tedaj boste razumeli tudi to, zakaj toliko duhovnikov zapušča svojo službo, zakaj jih tako veliko in v tako veliki meri postane šibkih ob skušnjavah, zakaj je tolike izmed njih omrežila udobna vera, ki so jo tako prisiljeni posredovati vernikom v imenu gesla "zakaj pa ne". In naposled, poskusite, če lahko, mlade duhovnike uvesti v staro liturgijo ali vsaj v njena besedila, če že ne v liturgijo kot celoto. Tedaj boste videli, da se bo njihova zavest o duhovniškem poslanstvu poglobila, prav tako kot se bo poglobila vaša vera v vlogi laikov, saj bo v tem primeru vsem jasno, da se Gospodova daritev vsakič na enak način dogodi takrat, ko duhovnik izgovori besede, ki so namenjene posvetitvi darov. Darovanski vidik maše mora biti zopet razumljen, v kolikor si želimo prenovu liturgije, ki bo tako zopet postala središče Cerkve.

ADORACIJA

Naslednji vidik, ki se ga želim bežno dotakniti, je adoracija. Tukaj bom zelo kratek. Na srečo je v Združenih državah v

vzponu čudovito gibanje, ki si prizadeva za obuditev adoracije Najsvetejšega zakramenta. Vse več duhovnikov izpostavlja Najsvetejši v čaščenje in vedno več vernikov ga časti. Tradicionalna liturgija živi iz te adoracije. Številni pokleki v času maše pričajo o tem, na kako prekrasen način Cerkev uči čaščenje skrivnosti v liturgiji. Ne vem, če ste kdaj prisostvovali tradicionalni latinski maši, ko jo je daroval kak zelo star duhovnik. Včasih imajo ti duhovniki, kakor se bo tudi z menoj kmalu začelo dogajati, težave pri poklekovanju. Toda ali ni prav to, ko smo priča, da se kakšen tak duhovnik oprime oltarja in počasi že dvajsetič poklekne ter nato spet vstane, ponavljajoči se dokaz izjemnega dejanja vere? To izraža duha adoracije. Duhovnik naj bo sklonjen, njegove kretnje naj bodo ponižne, v kolikor želi darovati mašo, saj jo lahko daruje le tisti, kdor o sebi sodi, da je *indignus*, to je nevreden.

Nekaj najlepšega se zgodi takoj po posvetitvi darov. Ko je duhovnik že izrekel besede posvetitve, lahko v mašnih rubrikah preberemo naslednje: *quibus verbis prolati, statim Hostiam consecratam genuflexus adorat*. To pomeni: "Ko bo [duhovnik] izrekel besede, bo nemudoma počastil hostijo s poklekom." Poklek je bil¹² ukinjen. Ravno na tem mestu je bil prisoten več kot tisoč let, da bi pričal o tem, da sta tako posvetitev darov kot resnična navzočnost Kristusa v Telesu in Krvi neodvisna od moči naše vere. Gre namreč za takojšnjo realnost: od trenutka izgovora besed posvetitve postane Bog, v skladu z zapovedjo Cerkve in lastno voljo, nemudoma prisoten. Nobene potrebe ni po kazanju hostije ljudstvu, da bi zaradi tega lahko verjeli v resnično navzočnost. Navzočnost je, ne glede na našo vero, tako ali tako resnična. Vsakokrat, ko duhovnik takoj po posvetitvi poklekne, vsem postane jasno, da smo tako mi kot on priče resnične navzočnosti Gospoda v drži adoracije. V liturgijo moramo ponovno uvesti tudi tovrstno adoracijo Gospodove resnične navzočnosti, če si želimo njene prenove.

Naj odtrga, prosim te, Gospod, mojo dušo od vsega, kar je pod nebom, ognjena in presladka moč tvoje ljubezni, da od ljubezni umrem zaradi ljubezni do tebe, ki si iz ljubezni zaradi ljubezni do mene hotel umreti. (FNaj)

Assisi, notranjost cerkve sv. Štefana. Fotografija: Samo Skralovnik



REALIZEM

Omeniti želim še nekaj, kar zadeva vprašanje duhovništva. Misal,¹³ ki ga po božji milosti lahko uporabljam, je zelo realističen. Včasih nas obtožujejo, da uporabljamo misal stare liturgije, ki ji ni, kakor domnevajo, mar za realnost: da je oddaljena od ljudstva, da se mi sami ne zavedamo, kakšno je stanje v svetu in podobno.

Naj najprej izpostavim sledeče: ta liturgija o meni kot duhovniku ve čisto vse. Ves čas me naslavlja z grešnikom. Že takrat, ko se približam oltarju, moram izreči molitev *Confiteor*¹⁴ in pri tem moram zbrano ljudstvo, ki ga predstavlja strežnik, prositi za odpuščanje. Nato pa, ko se povzpnem po stopnicah oltarja, izrečem: *Aufer a nobis, quaesumus, Domine, iniquitates nostras, ut ad Sancta sanctorum puris mereamur mentibus introire.*¹⁵ Sam kot duhovnik torej najprej prosim Boga za odstranitev svojih pregreh. Kasneje pa, ko se poklonim pred oltarjem in ga poljubim, zopet izgovorim nekaj podobnega: *Oramus te, Domine, per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiae hic sunt, et omnium Sanctorum ut indulgere digneris omnia peccata mea.*¹⁶ Ko poljubim oltar, v katerem so shranjene relikvije svetnikov, potemtakem prosim odpuščanja za svoje grehe, preden si sploh lahko drznem začeti daritev svete maše in obrniti stran misala, kjer se nahaja molitev vstopa v mašo.

Ne morem vam sedaj navesti vseh mest, ki duhovnika opozarjajo na njegovo grešnost, vendar se mi to opozarjanje zdi, kakor smo lahko videli v številnih primerih iz nedavne preteklosti, še kako realistično. Duhovniki so, kakor smo vsi, grešniki. V primerjavi z laiki pa duhovnik, to navajam po besedah nekega svetnika, nima v sebi zgolj osebnega hudega duha, pač pa jih ima kar pet, ki ga hočejo privedi do izdajstva Boga. Zaradi tega ga Cerkev vedno opozarja, da je grešnik, da je potreben očiščenja in da ni vreden darovati svete mašne daritve.

V igri pa je še nek drug smisel realizma. Misal dobro ve za našo žalost. Ve za naše

potrebe. Molitve v tem misalu, bodisi vsaka kratka molitev zase bodisi *Collecta*¹⁷ in ostale molitve, so polne opisov našega pomilovanja vrednega stanja. Še več, takšni opisi so vključeni tudi v dodatne molitve, ki se molijo poleg rednega mašnega obreda in ki jih imenujemo "posebne molitve". Te govorijo o vsem mogočem in se molijo za raznorazne potrebe. Med temi so take, ki so namenjene popotnikom, umrlim, tistim, ki potrebujejo dež, tistim, ki potrebujejo dobro voljo, tistim, ki potrebujejo solze, preganjanim, tistim, ki potrebujejo druge blagoslove, papežu, poročenim, vsakomur in za vsakršne potrebe. Duhovnik lahko te molitve, če je za to naprošen ali če jih potrebuje zase, svobodno doda k maši, ki jo daruje zasebno.

Misal je tudi obeležje človeških potreb. V prvi vrsti je obeležje potrebe Cerkev po slavljenju Boga. Toda Cerkev, ker je dobra mati, ni nikoli pozabila, da prinaša slavljenje Boga s seboj posledico, ki ji pravimo milost. Skupaj s tem ve tudi za vse potrebe nas, ki smo njeni ubogi otroci. Cerkev je realistična mati in realistična je tudi liturgija. Če smo včasih primorani poslušati zgolj zelo teoretične teme o socialni pravičnosti, se mi slednje zdi bistveno manj realistično od teh prizemljenih molitev, ki jih je Cerkev razvila v teku stoletij.

NEBESA

Če želimo vrniti lepo liturgijo in obnoviti slavljenje Boga v Cerkvi, moramo še posebej poudariti pomen nebes. Liturgija mora odražati nebesa.

Vprašajte se: ali vaša župnijska cerkev in liturgija v njej odražata nebesa? Odgovorov na to vprašanje ne potrebujem. Povem vam le to, da ste vabljeni v naše semenišče, le pridite v naše cerkve (Instituta Kristusa Kralja) v Združenih državah, obiščite tradicionalne latinske maše še drugod, še posebej visoke maše¹⁸ in še toliko bolj visoke pontifikalne.¹⁹ Pri teh mašah boste doživeli utrinek nebes. Neizpodbitno drži, kar je dejal sveti Hieronim: "Kdor ni nikoli doživel predokusa nebes, v

nebesa najbrž ne bo prišel." Cerkev nam daje predokus nebes. Če obiščete kakšno majhno župnijsko cerkev, kjer se nič ni spremenilo in kjer je ob nedeljah s pomočjo dobrega zbora, ki poje gregorijanski koral, darovana peta maša, to je "Missa cantata", potemtakem se boste, četudi sredi ničesar, sredi afriške džungle, srečali z utrinkom nebes, z utrinkom nečesa, kar je tako neverjetno božansko, zaradi česar boste lahko razumeli, da je Bog prisoten.

Številni ljudje so se spreobrnili že s tem, da so bili prisotni pri nebeški lepoti maše. Med množico tistih, ki so se spreobrnili zaradi lepote maše, je bil tudi vojvoda Oldenburški, ki je v eni izmed naših hiš prisostvoval nizki maši. Ko se je končala, je dejal: "Sedaj moram postati katoličan." Tovrstna moč izhaja iz dejstva, da vsaka podrobnost, ki jo najdemo pri maši, ni človeška iznajdba, temveč je navdih Svetega Duha. Ravno tako pa tovrstna moč izhaja iz dejstva, da je bila vsaka podrobnost izoblikovana tako, da se je umestila v usklajeno celoto. Četudi spremenimo le košček te celote, bomo zlahka uničili prisotnost lepote, ki nam jo Bog želi podeliti iz nebes. Vrniti se moramo k čaščenju, ki je vredno nebes. To pomeni, da mora biti sleherna človeška podrobnost čim lepša.

HIERARHIČNI RED

In naposled: če si želimo prenove liturgije, es moramo vrniti k hierarhičnemu redu, ki ga odraža tradicionalna latinska maša. Ne vem, koliko vas je že videlo visoko pontifikalno mašo, vendar kdor je to videl in v kolikor je bila omenjena maša darovana v skladu z rubrikami, je na začetku lahko opazil, da je bil pontifeks²⁰ deležen obreda oblačenja na svojem prestolu. Gre sicer za nekoliko dolg postopek, vendar sam vedno postanem očaran nad tem, ko spoznam, kako zelo so vsi navdušeni, ko vidijo, da Sveta Mati Cerkev človeško bitje, ki pride v kapelo ali cerkev, počasi preoblači v velikega duhovnika in predstavnika Kristusa. Na naš inštitut so

prihajali škofje z vsega sveta in nekateri so bili zelo pozitivno presenečeni nad tem, kar se jim je zgodilo. Za tem, ko se preoblačenje konča, se ne more nihče zmotiti, kdo je tisti, ki so ga oblekli: je preprosto škof, predstavnik Kristusa, Kristus na Zemlji.

Visoka pontifikalna maša vključuje škofa, pomožne presbiterje, diakona, subdiakona in kot strežnike tiste, ki pripadajo nižjim stopnjam duhovništva. Vsi so v svetišču postavljeni na različnih stopnjah. S tem se skozi en sam prizor prikazuje to, kar bi bilo sicer možno na dolgo razlagati. Gre za dejstvo, da v Cerkvi obstajajo hierarhične stopnje in da je to hierarhijo, ki se iz liturgije odraža in za katero je namenjena, postavil Kristus. Gre za dejstvo, ki nam jasno sporoča, da potrebujemo stopnice, da potrebujemo pomoč, podporo in dviganje, da bi prišli do "Sancta sanctorum", to je do "Svetega nad svetimi", do njegovega jedra, do daritve in navzočnosti. Če boste prisotni pri lepo darovani visoki pontifikalni maši, boste od nje odšli drugačni, kajti videli boste realnost Cerkve. Videli boste, da je še vedno lepa kraljica. Videli boste, da je še vedno močna kraljica angelov in svetnikov. Razumeli boste tudi, zakaj Cerkev uči, da so pri teh mašah in nasploh pri vsaki maši prisotni vsi nebeški zbori: v stopnjah, v hierarhiji, v hierarhiji angelov in svetnikov, ki vodi do vrha, to je do razodetja Svete Trojice v navzočnosti Kristusa.

Liturgija ni bila uničena do te mere, da bi bilo uničeno njeno središče, najbrž pa je bil oslavljen njen hierarhični izraz. To se je odrazilo pri laikih, in sicer v njihovem načinu dožemanja. Zaradi tega ne moremo biti presenečeni, če laiki do škofov pristopajo brez zavedanja o njihovi hierarhični stopnji, saj ti med liturgijo niso predstavljeni kot veliki duhovniki.

PRENOVA PREKO TRADICIONALNE LATINSKE MAŠE

Vsega tega, kar sem omenil, se lahko, se moramo in se tudi bomo naučili, če bo

prišlo do prenove liturgije. Daritev, adoracija, realizem, lepota nebes in hierarhija se morajo vrniti v liturgijo Cerkve. Če sem iskren, za to poznam rešitev. Mi v Inštitutu Kristusa Kralja v bratskih odnosih in skromnem položaju po božji milosti ter z dovoljenjem Svetega sedeža živimo del te rešitve. Lahko le upamo, da je prenova liturgije, ki jo želi uvesti sveti oče, povezana z univerzalnim, radodarnim dovoljenjem za tradicionalne latinske maše, v skladu s katerim so te lahko dostopne vsem skupinam in ki jih lahko daruje vsak duhovnik, če si to želi.

Že v preteklosti so številni cerkveni pravniki potrdili, da lahko po kanonskem pravu tridentinsko mašo zasebno daruje vsak duhovnik. Tridentinska maša pa bo kmalu v javni obliki ponovno vzpostavljena, na to upamo, vsaj kot možnost za vsakogar.

V zadnjih štiridesetih letih smo ogromno poslušali o liberalnosti, svobodi in liberalizmu. Sam se zavzemam za liberalizacijo tradicionalnega latinskega obreda. Zelo sem hvaležen svetemu očetu, da je odprl to razpravo. Ko sem bil leta 1976 semeniščnik, je bilo govorjenje o latinski maši razlog, zaradi katerega so se ti zahvalili za sodelovanje in te odslovili.

V smislu krščanskega upanja želim biti zelo optimističen. Kar se je zgodilo v zadnjih desetih letih, je pravi čudež. Pod drugimi papeži si ne bi mogli niti predstavljati česa takega, kar se dogaja danes: Inštitut Kristusa Kralja in ostale tradicionalne skupine so razširjene vsepovsod, imamo to prelepo cerkev v St. Louisu in Wausauu in vsakdo lahko pride k nam ter moli po tridentinskem obredu. Zaradi tega želimo izreči veliko hvaležnost Benediktu XVI. in Janezu Pavlu II., da so se vrata odprla, najprej le za malenkost, sedaj pa, na to upamo, tudi bolj.

Čeprav je ta govor sneman, vam želim povedati, da se v naši skupnosti, ko se zberemo pri mizi, včasih šalimo: "Čez trideset let bodo naši lasje že sivi, a vsi skupaj bomo še vedno tu sedeli in govorili, da bo indult vsak čas ugledal luč sveta." Upam, da se to ne bo

zgodilo. Ob zaključku tega kratkega govora vam lahko povem vsaj to, da je dokument že pripravljen in da oseba, ki je za to zadolžena, o tem ne želi več razpravljati. Sedaj lahko le molimo, da bo dokument objavljen dovolj hitro. S tem se ne bo dosegla zgolj okrepitev skupin, ki so vezane na tradicionalno latinsko mašo, pač pa bo to privedlo do prenove liturgije, privedlo bo do prenove duhovščine, privedlo bo do obnove lepote Cerkve. Izgledalo bo tako, kakor če bi kdo našel lastno mater na ulici, vso polno prahu in oblečeno v cunj, in pristopil k njej, z nje odstranil vse stare zaprašena obleke, pod njimi pa bo odkril njena zlata oblačila, ki jih je namenila za najlepši ples, na katerem je bila kdajkoli prisotna.

Ta mati bo Sveta Mati Cerkev s tradicionalnim latinskim obredom, osvobojenim za vsakogar.

Prevedel: Simon Malmenvall

-
1. Prevedeno besedilo je javno objavljen zapis predavanja mons. R. Michaela Schmitza, ki se je odvijalo 19. februarja leta 2007. Nastalo je ob pričakovanju izida apostolskega pisma papeža Benedikta XVI. z naslovom "Summorum Pontificum", ki je stopilo v veljavo 14. septembra istega leta. Bistvo apostolskega pisma je moč strniti v dve sporočili: 1. tradicionalna ali tridentinska liturgija (ali po papeževo "Izredna oblika rimskega obreda") je nujni in sestavni ter popolnoma veljavni del enega rimskega obreda (sestavljene iz "redne" in "izredne" oblike), za katere obhajanje ni potrebno pridobiti dovoljenja krajevnega škofa (pač pa se lahko brez omejitev izvaja bodisi na samostojno pobudo posameznega duhovnika ali škofa bodisi na samostojno pobudo skupine vernikov), 2. papež Benedikt XVI. osebno priporoča celotni Cerkvi, naj tridentinsko liturgijo spoštuje in jo goji (ob tem dodaja, naj se skuša vsak duhovnik potrditi, da jo je zmožen ustrezno podajati in tako nuditi vernikom; v tem duhu naj delujejo tudi ustanove, ki izobražujejo bodoče duhovnike). Predavanje oz. članek v prvem delu prinaša avtorjevo osebno doživljanje stanja Katoliške cerkve ob koncu 20. in na začetku 21. stoletja (s posebnim ozirom na tradicijo in liturgijo), v drugem delu pa prinaša kratko, a sistematično razlago tridentinske liturgije oz. njene (večne) vrednosti. Članek (zapis predavanja) je dostopen na uradni spletni strani Inštituta Kristusa Kralja Najvišjega duhovnika (katoliška duhovniška družba, uradni naziv: "Institutum Christi Regis Summi Sacerdotis"), katerega član je avtor članka (<http://www.institute-christ-king.org/latin-mass-resources/traditional-latin-mass/>).

R. Michael Schmitz je duhovnik, filozof, doktor dogmatične teologije in nosilec licenciata iz kanonskega prava. Leta 1982 je bil posvečen v duhovnika s strani takratnega kardinala Josepha Ratzingerja. Kot univerzitetni predavatelj je deloval na Papeški univerzi Gregoriana v Rimu in na univerzi

Ludwig-Maximilian v Monakovu. Bil je tudi kulturni ataše Apostolske nunciature v Kirgiziji in profesor teologije na Rusko-kirgiški univerzi. Leta 1998 ga je papež Janez Pavel II. odlikoval s častnim naslovom "monsinjor in kaplan njegove svetosti". Leta 2000 je postal generalni vikar in provincial Inštituta Kristusa Kralja Najvišjega duhovnika za Združene države Amerike. Od leta 1988 je tudi član Akademije za teologijo v Rimu. Je pogost gost televizijskih in radijskih oddaj pri ameriških katoliških medijih.

2. Naslov prvega dela članka/predavanja bi se lahko glasil: "Liturgija je srčika življenja Cerkve", op. p.
3. Burnih pokoncilskih časih, op. p.
4. Nepraznični obliki tridentinske liturgije, op. p.
5. Po Rimskem misalu papeža Pavla VI. iz leta 1969, op. p.
6. Kar pa se v pokoncilski Cerkvi ne dogaja pogosto, op. p.
7. "Skupni jezik" v tem primeru označuje takšen jezik, ki bo v predispozicijah enak za vse, torej vsem enako blizu oziroma enako oddaljen (ne gre za določen ljudski/narodni jezik, ki bi prevladal nad ostalimi, ampak za splošni jezik, ki je sploh izvzet iz sheme "narodnega").
8. Papež Benedikt XVI. je (pet let po objavi prevedenega članka) 10. 11. 2012 storil še korak dlje: izdal je apostolsko pismo "Latina lingua", v katerem je pozval k večji zavzetosti pri učenju latinskega jezika in z njim ustanovil Papeško akademijo za latiniteto ("Pontificia academia Latinitatis").
9. Sopomenka za tridentinsko mašo, op. p.
10. Daritev (*sacrificium*), ki jo lahko še najbolj pojasnimo, če ta pojem tesno povežemo z žrtvijo/žrtvovanjem, op. p.
11. Žrtveni dar, op. p.
12. Z uvedbo novega obreda, op. p.
13. Iz leta 1962, op. p.
14. Izpovedujem, op. p.
15. To pomeni: "Gospod, prosimo te, odstrani nam naše pregrehe, da bomo lahko tako s čistimi mislimi pristopili k Svetemu nad svetimi." op. p.
16. To pomeni: "Prosimo te, Gospod, da me po zasluženju tvojih svetih, katerih ostanki tukaj počivajo, in vseh svetih, spoznaš za vrednega odpuščanja vseh mojih grehov." op. p.
17. Molitev pred novozaveznim berilom, op. p.
18. Praznična oblika tridentinske maše, op. p.
19. Najslovesnejša oblika tridentinske maše, op. p.
20. V danem primeru je to škof ali mašnik še višjega ranga, ki lahko daruje tovrstno slovesno mašo, op. p.